

MAGYARÁG

1938. Sept. 26

VII. No. 267

2 lei

Tulajdonos: „Frima” S. A. Bejegy. Ia Trlb.
Bihar Fsoc. 1798—1938

Felelős kiadó:
Üzv. PÁSZTOR EDENE

Alapította: PÁSZTOR EDE

Felelős szerkesztő:
Dr Zoltán Jenő

Bejegyzve: Tribunalul Bihar Dos. No. 810—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4.

Erőfeszítések a békéért

Hivatalos jelentés a franciaországi és csehszlovákiai tartalékosok behívásáról

Prága, szept. 25. A cseh távirati iroda péntekre virradó éjszaka jelentette, hogy Csehszlovákia elrendelte a részleges mozgósítást. Hivatalos cseh kormánykörökben hangsúlyozzák, hogy a tartalékosok behívása nem irányul senki ellen és csak következménye az általában Középeurópában, különösen pedig Csehszlovákia határain észlelhető nyugtalanságnak.

Rendben folyt le a bevonulás

A cseh távirati iroda péntek reggeli későbbi jelentése szerint a mozgósítási parancs megjelentése után tíz perccel a tartalékosok már bevonultak állomáshelyeikre és a lakosság lelkesedéssel vette tudomásul az intézkedéseket. Megcáfolja a cseh távirati iroda a német távirati irodának azt a hírt, hogy Reichenberghben a stárium alapján hat németet agyonlőttek. Ugyancsak cáfolja azt a hírt, hogy a német nemzetiségű csehszlovák állampolgárok nem tesznek eleget a mozgósítási parancsoknak. A köztársaság minden bevonulásra kötelezett állampolgára rendben és fegyelemben tesz eleget a mozgósítási parancsoknak.

Behívják a francia tartalékosokat.

Páris, szept. 25. A francia fő város utcáin péntek reggel falragaszok jelentek meg, amelyek egyes korosztályokhoz tartozó tartalékosoknak állomáshelyeikre való bevonulását rendelik el. Francia hivatalos körökben megállapítják, hogy nincsen szó általános mozgósításról, a tartalékosok behívását csak a határbiztosító rendszer hatályosabbá tétele miatt rendelték el.

A lengyel követ Sirovy tábornoknál.

Prága, szept. 25. A prágai

lengyel követ felkereste Sirovy tábornokot az új prágai miniszterelnököt s felkérte, hogy a lengyel kormány szeptember 21-iki jegyzékére adjon választ. Ebben a jegyzékben tudvalevőleg a lengyel kormány a tescheni lengyelek részére ugyanazokat a jogokat követelte, mint amelyeket a szudéta-németeknek megadnak. Sirovy későbbi időpontra halasztotta a pontos választ.

Intézkedések a cseh—lengyel határon.

Varsó, szept. 25. A lengyel távirati iroda jelenti, hogy Moscicky köztársasági elnök Ryz Smigli társaságában fogadta a lengyel miniszterelnököt és külügyminisztert s több órán át tanácskoztak a helyzeiről.

A lengyel távirati iroda hivatalos jelentése szerint a cseh—lengyel határt lengyel rész-

ről szombat reggel lezárták.

Páris, szept. 24. A baloldali pártok küldöttsége előtt Daladier miniszterelnök a következő kijelentést tette:

— Ki nem provokált német támadás esetén Csehszlovákia ellen Franciaország teljesíteni fogja a szerződéses kötelezettségét. A francia és angol kormány az utolsó erőfeszítést tette most meg a béke megmentése érdekében. Elmentünk a lehető koncessziók végső határáig.

Daladier kijelentéseit megismételte a radikális párt végrehajtó bizottságának ülésén is. Egy képviselő megkérdezte a miniszterelnököt, hogy német támadásnak minősít-e azt az esetet, ha Németország csak a szudéta területeket szállja meg.

— Ebben az esetben — mondotta Daladier — kikérném kormányom véleményét, majd Angliával egyetértésben járnék el.

Chamberlain is nyilatkozott

Godesberg, szept. 24. Chamberlain pénteken éjjel fél 11 órakor a Rajnán át ismét Hitler kancellárhoz ment át a petersbergi szállóból Godesbergbe. Az eredetileg rövid búcsulátogatásnak szánt vizit három órán át tartott. Fél kettőkor tért vissza Chamberlain kíséretével együtt szállodájába, a melynek halljában az újságírók várták. Amikor az angol miniszterelnök felvonóba akart szállni, az újságírók nyilatkozatot kértek tőle, Chamberlain a következőket mondotta.

A francia-lengyel együttműködés erősebb, mint valaha

A Havas godesbergi jelentése szerint a Hitler részéről átnyújtott memorandum közepűt az angol-francia terv és a Hitler részéről csütörtökön felvett újabb követelések között. A memorandumban Hitler az angol-francia tervben foglalt területeknél jóval nagyobb területeket követel, azonnali átadás mellett, minden feltétel nélkül.

— A békés megoldást nem lehet teljesen kizártnak tekinteni. Minden a cseh kormánytól függ. Hitler kancellár memorandumot adott át az újabb német igényekről, amelyet eljuttatnak a cseh kormányhoz.

A Havas szerint igen aggasztó az a tény, hogy Hitler nem volt hajlandó biztosítékot nyújtani arra nézve, hogy a tárgyalások ideje alatt a német hadsereg nem vonul be a Szudéta-vidékre. A felhivatalos Petit Parisien a következőket írja:

„Most lehetetlenség megmondani, hogy a konfliktus kitörésének elejét lehet-e venni.

Királyi szavak:

Mosí, amikor a fegyverek zörgése hallatszik, példát mutató és időszerű azoknak a dicsőítése, akik legnagyobb áldozataikkal és főleg lelkükkel megnyerték a csatát.

A tény az, hogy Anglia és Franciaország ismét nagy erőfeszítéseket tett a katasztrófa elkerülésére.

Londonban megállapítják, hogy a francia-lengyel együttműködés szorosabb, mint valaha.

Átlépett a cseh hadsereg egy francia tábornok

Párisból jelentik: Fouché tábornok, a Csehszlovákiában tartózkodó francia küldöttség vezetője, a francia kormánytól táviratilag benyújtotta lemondását. A tábornok ezután felajánlotta szolgálatait a csehszlovák kormánynak.

Belgrádból jelentik: A jugoszláv kormány félhivatalosa, a „Samukara” a következőket írja:

„Jugoszlávia a békét kívánja, de ha a háború nem kerülhető el, tudjuk, hol a helyünk.”

Összehívják az angol parlamentet

London, szept. 25. Péntek este Halifax külügyminiszter Hore Belisha hadügyminiszter és Juship véderő-miniszter között tanácskozás volt.

Chamberlain hazaérkezése után nyomban összehívják a minisztertanácsot és kifűzik a parlament összehívásának dátumát.

Szovjetország is jelentkezett.

Genf, szept. 25. Litvinov szovjet külügyi népbiztos a népszövetség tegnapi közgyűlésén újlag kijelentette, hogy Szovjetország megtagadja szerződéses kötelezettségét, ha Franciaország is teljesíti a fennálló szerződésekből folyó kötelezettségeit.

Chamberlain elbucsuzott Hitlertől, mielőtt hazautazott

London, szept. 24. A Reuter-ügynökség pénteken 20 óra 15 perckor a következő hivatalos jelentést adta ki:

„Chamberlain miniszterelnök és az angol küldöttség tagjai szombaton kora reggel repülőgépen visszatérnek Londonba. Chamberlain miniszterelnök a késő esti órákban felkeresi Hitlert, hogy elbucsúzzék tőle.”

Ugyancsak Godesbergből jelenti a Reuter-ügynökség, hogy Sir Neville Henderson és Sir Horace Wilson pénteken délután két óra hosszat tanácskoztak Ribbentrop német külügyminiszterrel. A tanácskozások alatt Ribbentrop egyszer elhagyta a tanácskozások színhelyét és felkereste Hitlert, majd visszatért és folytatták a tanácskozásokat, amelynek végzetével Henderson és Wilson felkeresték Chamberlaint a Rajna tulsó partján. Wilson a szálloda halljában az újságíróknak a következőket jelentette ki:

— Henderson és én találkoztunk Ribbentrop urral. A jelenlegi intézkedések szerint Chamberlain késő este még egyszer felkeresi Hitlert, holnap reggel pedig visszatér Londonba.

Hitler délután fél négykor küldte el válaszát Chamberlainnek

London, szept. 24. A Reuter-ügynökség godesbergi tudósítójának jelentése szerint Hitler kancellárnak Chamberlain miniszterelnök válaszára adott írásbeli válaszával délután 3 óra 35 perckor adta át Schmidt dr. követségi tanácsos, aki a tárgyalásoknál a tolmács szerepét tölti be. Schmidt dr. öt óra körül hagyta el az angol miniszterelnök lakosztályát, így tehát másfélórát töltött Chamberlainnel.

A levélváltás célja az volt, hogy pontosan leszögezzék az angol és német álláspontot.

Jólértesült német körök úgy vélik, hogy Chamberlainnek Hitlerhez küldött levele a megbeszélések folyamán szóbanforgó kérdéseket precizította és válaszolt a vizsgált megoldások kereteit és az volt a célja, hogy elkerülhessenek mindenféle másirányú értelmezést a megvitatott pontok tekintetében.

Német jelentés szerint Hitler kancellár és az angol miniszterelnök levélváltása arra szolgál, hogy pontosan lerögzítse az angol és német álláspontokat. A személyes tárgyalásokat valószínűleg közelebből újból megkezdik.

A német álláspont

A Rador távirati iroda londoni jelentése szerint angol politikai körökben a legkülönbözőbb feltevések terjedtek el a német álláspontokról. A Havas ügynökség londoni levelezője angol politikai körökből úgy értesül, hogy Hitler kancellár — egyesek szerint — Csehszlovákia valóságos megszüntetését kívánja, mások ellenben hangzótfajják, hogy a birodalom igényei nem mennek ilyen messzire. Általában kételkednek abban, hogy a német birodalmi véderő demobilizálható lenne anélkül, hogy a szudéta-német területet ne szállná meg. Ezzel kapcsolatban bizonyos fontosságot tulajdonítanak annak a godesbergi híreknek, amely szerint Németország azt kéri, hogy a

csehszlovák területet kilenc kilométer mélységben szállhassa meg a szudéta-német területek jó körülmények közötti átadásának biztosítékaképpen.

Hat helyen szakadt meg a vasúti összeköttetés Csehszlovákia és Németország között

A német távirati iroda közli, hogy Németország és Csehszlovákia között csütörtökön este hat vasútvonalon megszakadt a vasúti összeköttetés, mivel a hidakat és a pályákat szétrombolták. A német távirati iroda szerint a rombolás cseh területen történt.

Prága, szept. 24. Benes csehszlovák köztársasági elnök pénteken kihallgatáson fogadta Tiso dr.-t, a szlovák néppárti alelnökét.

Római helyzetkép

Róma, szept. 24. A Rador távirati iroda továbbítja a Havas-ügynökség levelezőjének római közléseit. Eszerint a né-

met álláspontot olasz források a következőkben jelölik meg: A német birodalom azt kéri, hogy nyolc napon belül adják át azokat a területeket, amelyek a szudéta-németek a lakosság 70—75 százalékát teszik ki és a többi, határozottan német területben tartanak népszavazást. Lakosságcseréjén rendezzék a vegyes lakosságú területek népességi viszonyait. Németország nem hajlandó biztosítani az új cseh szlovák állam határait mindaddig, amíg Lengyelország és Magyarország nem adnak biztosítékokat. Az olasz közvélemény ezt az álláspontot teljes mértékben helyesli. Róma a totális megoldás mellett van és a legerőteljesebben tiltakozik az ellen, hogy a csehszlovák területen élő különböző nemzetiségek között megkülönböztetéseket tegyenek. Római politikai körökben a Londonban Chamberlain berchtesgadeni látogatása után kidolgozott tervet az események által már meghaladottnak tekintik.

Szovjetország figyelmeztető jegyzéke Lengyelországhoz és a lengyel válasz

Moszkva, szept. 24. A Havas ügynökség közli, hogy pénteken reggel négy órakor Potemkin szovjet külügyi népbiztos magához kérte Jankovszki moszkvai lengyel ügyvivőt és hivatalosan közölte vele, hogy Szovjetország minden más figyelmeztetés nélkül felmondja a lengyel—szovjet meg nem támadási egyezményt abban az esetben, ha a lengyel kormány csapatokat küldene csehszlovák területre. A lengyel—szovjet szerződés negyedik szakasza valóban felmenti a szerződő felek egyikét kötelezettségei alól akkor, ha a másik fél megtámadna egy harmadik hatalmat. A szovjet jegyzék azokra a hírekre támaszkodik, amelyek szerint lengyel csapatok szovjet területekre vonultak volna a csehszlovák határon. A hírt a lengyel kormány nem cáfolta meg és így felfedhető, hogy a lengyel

csapatok a határon való átkelésre készülődnek. A szovjet jegyzék hozzáteszi, hogy a moszkvai kormány várja ezeknek a híreknek cáfolatát.

Varsói jelentés szerint a lengyel kormány minisztertanácsán vizsgálta meg Moscicki köztársasági elnök elnöklete alatt a szovjet jegyzéket. Illetékes körök nem fűznek a kérdéshez megjegyzéseket és nagy titoktartást őriznek meg a minisztertanács megbeszéléseivel kapcsolatban is. A Havas ügynökség tudni véli, hogy a szovjetkormány figyelmeztető jegyzéke nem lepte meg a lengyel kormányt, mivel az bizonyára figyelemmel volt elhatározása következményeire.

A lengyel távirati iroda közli, hogy Moscicki lengyel köztársasági elnök együttes kihallgatáson fogadta Szklarkovszky miniszterelnököt, Beck külügy-

minisztert és Smigly Rydz marsallt.

A lengyel távirati iroda ezután a következő közleményt adta ki:

„Potemkin, a szovjetunió határozatos külügyi népbiztosa a következő kijelentést tette Lengyelország moszkvai ügyvivője előtt: A szovjet kormány különböző forrásokból értesülést kapott arról, hogy a lengyel—cseh határon lengyel csapatok gyülekeznek és ezek arra készülnek, hogy erőszakkal foglalják el a csehszlovák terület egy részét. A szovjet kormány elvárja, hogy a hír cáfolata haladéktalanul megtörténjen. Abban az esetben, ha ilyen cáfolatra nem kerülne sor, vagy esetleg a lengyel csapatok cseh területet foglalnának el, a szovjet kormány szükségesnek tartja, hogy a maga részéről figyelmeztesse a lengyel kormányt, hogy az 1932. decemberében kötött meg nem támadási egyezmény második cikkelye értelmében a Szovjetunió, tekintettel arra, hogy támadó cselekmény bekövetkezésével állana szemben, kénytelen volna előzetes bejelentés nélkül felmondani az egyezményt. Lengyelország moszkvai ügyvivője utasítást kapott, hogy válaszol erre a lépésre a következőket jelentse ki

1. „Az állam védelmével kapcsolatos rendszabályok kizárólag a lengyel kormánytól függenek és a kormánynak nem kötelessége azokról senkinek sem magyarázatot adni.

2. A lengyel kormány pontosan ismeri az általa kötött egyezmények szövegét.”

Hitler válaszi jegyzéke Chamberlainhez

Ismeretes, hogy Hitler levelet kapott Chamberlaintól, amelyben az angol miniszterelnök arra kérte fel Hitler vezér és kancellárt, hogy írásban tegye le Németország kívánságait Hitler válasza a következőket tartalmazta:

1. A szudéta kérdésben Németország minden kívánságának teljesítését követeli.

2. A magyar és lengyel követelések teljes teljesítését.

3. Csehország határait Németország garantálja.

4. Csehország csak olyan hadsereget tarthat, amilyent Németország megenged.

5. A cseh hadiüzemek Németország alá kerüljenek.

6. Csehszlovákia csak Németország beleegyezése mellett köthet külföldi államokkal szerződéseket.

Egész öltönyre, kabátára
szövet, vászon,
diftin, flanel
maradékban
potom áron
most ér. ezett
Steiner maradékos
Ca ea Victoriei 3. az udvarban

Az utolsó tárgyalások

Godesberg, szept. 24. (Radior). A Havas ügynökség kiküldött tudósítója a következőket jelenti:

Az angol-német tárgyalások eredménye a csehszlovákiai események fejlődésétől függött. Kitünt, hogy Hitler semmiféle ígéretet nem volt hajlandó nyújtani.

Jó forrásból származó értesülés szerint Chamberlain a következőket javasolta: az 50 százaléknál magasabb német lakosságú terület átadása, lakosságcsere a kisebb százaléku vegyes területen, nemzetközi bizottság kiküldése az új határok megállapítására és a lakosságcsere végrehajtására. A bizottság kiküldése után nyomban leszerelés.

A tárgyalások közben Hitler felvetette a lengyel és magyar kisebbségek ügyét, valamint a biztosítékok kérdését.

Chamberlain kijelentette, hogy szükség van minden német kezdeményezés elkerülésére, mely lehetetlenné tenné a probléma békés elintézését. Hitler kancellár azt válaszolta, hogy a prágai kormány magatartása esetleg lehetetlenné teszi, hogy a német birodalmi kormány tétlen maradjon. Chamberlain miniszterelnök ezekre a nehézségekre célzott, amikor csütörtök este nyugalomra hívta fel az összes érdekelt feleket. Csehszlovákiát épügy, mint Németországot, Lengyelországot és Magyarországot. Tudni vélik, teszi hozzá a Havas ügynökség, hogy Chamberlain miniszterelnök nyilatkozata megtétele után közlést intézett a csehszlovák kormányhoz, hangoztatva, hogy a legnagyobb nyugalomra van szükség, s ugyanakkor felhívta Hitler kancellár figyelmét arra a veszedelemre, amit egy német beavatkozás jelentene.

„Ha a tárgyalások nem sikerülnek, Anglia habozás nélkül válaszol minden hozzáintézet felhívásra”

London, szept. 24. Az angol lapok közül a „Times” azt írja, hogy Európa jövője a godesbergi tanácskozások sikerétől vagy sikertelenségétől függ. Ha a megbeszélések eredménytelenül végződnek, semmi kétség sincs aziránt, hogy az egész angol nép azonnal és habozás nélkül, közös elhatározással válaszolna minden hozzáintézet felhívásra. — A „News Chronicle” így ír: Chamberlain miniszterelnök elkeseredett játszmát játszik, amikor mindent feltesz Hitler kancellár őszinteségére. Várjuk ennek az őszinteségnek nyilvánvaló bizonyítékát. A világ a német csapatmozdulatok megszüntetésére várakozik. A „Daily Telegraph” hangoztatja, hogy az angol közvéleménynek tudnia kell, vajjon Hitler

kancellár valóban a szudétanémetek felszabadítását kívánja, vagy pedig ez a kívánsága csak messzebbmenő törekvések ürügye. Ha az események

Henderson tárgyalása Ribbentroppal

Godesberg, szeptember 24. Schmidt dr-nak Chamberlain szállodájából való távozása után, valamivel hat óra előtt, Henderson berlini angol nagykövet és Horace Wilson elhagyták a szállodát és felkeresték Ribbentrop német külügyminisztert. Chamberlain és az angol küldöttség többi tagjai a szállodában maradtak.

A tanácskozás nyolc óráig

tartott. Ribbentrop néhány percre bement Hitler kancellárhoz. Amikor visszatért és közölte a végleges választ, az angol küldöttség tagjai nyomban eltávoztak, majd kiadták a hivatalos közleményt, amely leszögezte, hogy

péntek este Chamberlain még felkeresi Hillert, hogy elbucsúzzék tőle.

Prága a kormányváltozás óráiban

A „Romania” kiküldött tudósítójának jelentése a cseh főváros izzó hangulatáról

A „România” Prágába küldött tudósítója jelenti Prága szerdai napjáról:

Hajnaltól a várost az ifjúság, a gyárimunkások, üzleti alkalmazottak énekei verték fel, akik tüntető menetben vonultak fel az utcán a területátengedés ellen. Végeláthatatlan sorokban indultak a külvárosokból a központ felé, a plakátokon feliratok voltak olvashatók, amelyek a 24 óra leforgása alatt szerzett új hitet tükrözték: „Sivonyt akarjuk!” tükrözték: „Sirovyt akarjuk!”

Bizonyos, hogy óriási kellett legyen a nép kiábrándulása, ha a számára oly drága demokratikus meggyőződést elvetette és diktatura után áhitozott. A csehszlovák nép nem tudja elfelejteni, hogy elutasították két év előtt Németország javaslatait és indexre tették Berant, az agrárpárt elnökét. Egy évig pedig az exportot is csökkentették.

Csehszlovákia exportjának 60 százalékát a német piac vette fel azelőtt. Itt volt a paradoxon: ha politikai téren a csehszlovákok szadokon át a németek ellen voltak, gazdasági téren kapcsolatuk igen szoros volt.

A cseh-német feszültség következtében Csehszlovákia lemondott a német exportról. Ellenállását nyugatról szép számmal erősítették, amint ilyen esetekben szokás: „Állatok ellent és fegyverkezzetek” — volt a határ menti tanács. „Eljön a nap amikor erős hadsereg és hatalmas erődtetésre lesz szükségetek és akkor mellettetek leszünk.”

Miábalavó áldozat

Öt éven keresztül — egy külföldi katonai küldöttség szeme láttára — a csehszlovákok megépítették erődtéseiket. A cseh Maginot-vonal 5 év alatt

24 millió cseh koronát emésztett fel.

Másrészt ez év május 21-én a kormány hatalmas propagandát fejtett ki a hadsereg felszerelése érdekében. Százmilliókat gyűjtöttek össze önkéntes adományokból, hogy a hadsereg eleget tehessen kötelességének.

A nép most azt látja, hogy a fegyverkezés hiábavaló volt; azt látja, hogy az erődtési vonalat át kell adni a németeknek. A kívülről jött harcias felszólítások, ellenállási buzdítások helyett hidegvérre és lemondásra sürgetik.

Katonai diktatúrát akarunk

Ime, amit nem lehet felfogni. Ime, amiért először kiáltották a demokrácia országában: „Katonai diktatúrát akarunk.” És a tüntetések nemcsak Prágára szorítkoztak. Az egész országban, Pilsentől Brünnig hírek jönnek, hogy a tömeg a hadsereget élteti és ellenállást követel. Sirovy tábornok — még miniszterelnöki kinevezése előtt — kénytelen volt a tömeghez szólni és nyugalomra inteni. A szokások is rendre buzdítottak, felöltötték egyenruhájukat és átvették a rendfenntartását. A tömeg békésen tüntet. A rendet még sem zavarták. A tömeg erős kormányt akar.

A tömeg előtt nem titok, hogy a német kisebbség ügyét nem lehet elszigetelten felfogni. A csehszlovákok tudják, hogy elveszthetik Carom vidékét is, ahol a legjobb antracitbányák vannak; vagy a 700 ezer magyar által lakott terület Csehszlovákia gabonarak-tára.

Ha az angol-francia tervet elfogadták volna, Bohemiát és Moraviát körülvevő öv német birtokba menne át és az ottani

London, szeptember 24. Az „Ewening Standard” című angol lap úgy értesül, hogy Chamberlain telefonbeszélgetést folytatott Mussolinivel.

Chamberlain miniszterelnök kora délután telefonon Godesbergbe rendelte titkárnőjét aki repülőgépen érkezik.

Német-cseh határiszidens

Berlin, szept. 24. A német távirati iroda jelenti, hogy pénteken éjjel a Talhersdorfnál német területen fekvő Rubezall-villát, amelyben több német határőr tartózkodott, a csehek gépfegyvertűzzel és kézigranátokkal megtámadták. A harcban egy vámőr és több szudéta-német menekült esett el.

500 ezer cseh visszatért volna az új határok közé. Csehszlovákia a három fürdőhelyen: Karlsbadon, Marienbadon és Francesbadon kívül porcellán, üvegipart, szövőgyárat s lignit bányáit is elvesztette volna. Gazdasági szempontból a vidékek elvesztése nem jelentett volna túlságosan nagy zavart, mert ezek az iparok a háború előtt a habsburgi birodalom méreteire készültek, a háború után a szűkebb területen termesztés következtén be és a gyárak válságba kerültek. Számos gyár kénytelen volt, a munkanélküliség ezen a vidéken kronikus volt.

Tehát nem gazdasági szempontból sajnálták volna a vidéket, hanem az erődtések miatt, a biztos határok elvesztése miatt.

Ha a londoni tervet végrehajtották volna — a legnagyobb probléma a lakosságcsere lenne. Elméletileg a lakosságcsere végrehajtható gyökörlati szempontból azonban nem kivihetetlen. Vannak csehek Németországban és Ausztriában, akiket a cseh kormány kikért volna, vannak németek Csehszlovákia belsejében, akiket Berlin kérne ki. De ha felis tesszük, hogy a lakosság belemegy a cserébe — mi lesz a vagyonukkal? Rendszerint a bevándorlók kénytelenek lemondani vagyonuk egy részéről, ha nem az egészről. Németország megengedi ugyan a vagyon kivételét, de olyan adót vet ki, amely csaknem az egész vagyonnal egyenértékű. Áprilisban, májusban, júniusban és júliusban a Németországból kivitt vagyonok összege 61 millió márka volt és úgy hiszik, hogy az év végén ez az összeg háromszorosra emelkedik. És ezek csak elszigetelt esetek voltak. Mi történik, ha tömeges kivándor-

lás lesz? Olyan problémák ezek, amelyek még a béke nevében is nehéz szabályozni.

A kormány lemondása és Benes szózata.

A Hodzsa-kormány lemondását Prága város polgármestere jelentette be a rádióban. A prágai lapok, amelyek gyászkeretben jelentek meg, akkor még nem tudtak jóslatokba bocsátkozni. A tanácskozások egész délután folytak.

Tudják, hogy a kormányba Ratonák is belépnek. Este 7 órakor a lakosság először hallhatta ezekben a drámai napokban a köztársaság elnökét.

Benes a rádióban beszélt a népekhez és azt a tanácsot adta, hogy legyen nyugodt és ne veszítse el bizalmát. „Európa a zavar korszakába lépett — mondotta — és sok év szükséges, hogy megmeneküljön. Ha Franciaország, Anglia és Né-

metország megegyeznek, a béke érdekében Csehszlovákia is hajlandó a megegyezéshez hozzájárulni, noha a főnök kért áldozatok igen súlyosak. A csehszlovák nép, harcolni fog, ha harcolni kell.”

Benes beszédét a Smetana népmopera melódiai előztek meg, szavai végén pedig felhangzott a nemzeti himnusz, amelyet a tömeg fedetlen fővel, áhitatosan hallgatott végig.

Nem rendelik frontszolgálatra háboru esetén a romániai nőket

Argășeanu hadügyminiszter szenzációs nyilatkozata a nők bevonultatására vonatkozó rendeletről

Bukarestből jelentik: A törvényrendelet, amely elrendeli a nők háboru esetén való mozgósítását, általános megvitatásra adott alkalmat. Ebben a kérdésben most tiszta helyzetet teremt Argășeanu tábornok hadügyminiszter, aki ebben a kérdésben nyilatkozatot adott a „Timpul” munkatársának.

— Azt hiszem, hogy egyetlen épelméjű ember sem gondolta, hogy a nőket ki fogjuk vezényelni a lövészárkokba, fegyverrel a vállakon, díszmeztben. A mozgósítást, — ha arra szükség lesz, — természetesen katonás rendben hajtásák végre. Mindenkiük meg lesz az előre megszabott hely-

lye. A nők mozgósítására vonatkozó törvény végrehajtási utasítása a közeljövőben nyilvánosságra kerül.

A törvény egyetemes és egyéni mozgósítást ír elő. Az egyéni mozgósítás nem azt jelenti, hogy az asszonyokat, vagy leányokat fegyverbe szölitjük, hanem berendeljük a tanárnőket és gyógyszerészek asszonyokat. A tanárnőt, hogy helyettesítse az iskolában a tanárt, akit így fel lehet használni a harctéren, a gyógyszerész-kisasszony majd helyettesíti a kórházban a gyógyszerészt, akikre az országnak, elsősorban is, a lövészárkokban, mint frontharcosokra van

szükség.

A vidéken a nőket egyetemlegesen fogják mozgósítani és katonai felügyelet mellett mezőgazdasági munkát fognak végezni.

Németország, Lengyelország, Szovjetországnak, Törökországnak szintén hasonló intézkedéseket fogantatosítottak.

Magától értetődik, hogy az áldott állapotban levő nők, vagy a háztartás gondjaival elfoglalt anyák nem fognak bevonulni.

Az új alkotmány a nőket szélesebb jogokhoz juttatja. Természetes, hogy a jogok nem járhatnak kötelezettségek nélkül...

Életbeléptették a halálbüntetést

A módosított büntetőtörvénykönyv 597. szakasza kimondja, hogy az uralkodó, királyi család tagjai, külföldi államfők és az állami méltóságok ellen elkövetett merényleteket golyó általi halállal büntetik. — Az áldott állapotban levő nőket szülés után végzik ki

București, szept. 24. Szombaton jelenik meg a hivatalos lapban a büntetőtörvénykönyv módosítása. Az igazságügy-miniszter, mint ismeretes, jogszokból álló bizottságot küldött ki, hogy a büntető-kódexet az új alkotmánnyal összhangba hozzák.

Az igazságügyminisztérium fontosnak tartotta ezenkívül, hogy azokat a büntetéseket, amelyek az állam rendjét és biztonságát veszélyeztető büntetésekre vonatkoznak, továbbá a sikkasztás esetében alkalmazandó büntetéseket is súlyosbítsák. Bevezették ezenkívül a rendőrségi börtönök intézményét, s ezzel fogják büntetni azokat, akik a forgalmat szabályozó rendelkezések ellen vétettek.

A módosításnak a halálbüntetésre vonatkozó fejezete a következő:

597. szakasz. Az alkotmány 15. szakaszának megfelelően a minisztériumtanács naplóban előírt időre halállal büntetettek azok a merényletek, amelyeket az Uralkodó, királyi család

tagjai, a külföldi államfők és az állami méltóságok ellen követnek el, továbbá a rablói, gyilkossági és politikai gyilkossági cselekményei. Állami méltóságok alatt a királyi tanácsosok, a kormány tagjai és a királyi helytartók értendők. Az említett büntetettek valamelyikének elkövetésére vonatkozó összeesküvést, ha azt valamilyen előkészítő cselekmény nem követte, 5—12 évi nehéz börtönnel, ha pedig már előké-

születek is történtek, 5—20 évi kényszermunkával büntetik.

Az 598. cikkely szerint a felebezést három napon belül kell benyújtani, a kegyelem kérését pedig az igazságügyminiszter közvetítésével az ítélet véglegessé válásától számított 48 órán belül kell előterjesztetni.

Az 599. szakasz előírja, hogy a halálbüntetés golyó általi, áldott állapotban levő nőket a szülés után végzik ki.

Kiszélesítették Titeanu sajtó- és propaganda-ügyminiszter hatáskörét

București, szept. 24. A belügyminisztérium Titeanu sajtó- és propagandaügyi államtitkárát a nemzeti propaganda-ügyi intézmények és igazgatóságok összes ügyeinek intézésével bízta meg és felhatalmazta az ezzel kapcsolatos összes pénzügyi intézkedések megtételére a költségvetések keretében, továbbá teljhatalmat adott a személyzeti ügyek intézésére is.

Két hónapi fogházra ítélték egy tolvaj gazdát

Temesvár, szept. 24. Vucovan Nicolae negyvenöt éves Bukovác községbeli lakos több szomszédjával ez év tavaszán Temesvárra jött. Éjszaka az egyik vendéglőben bérelt szobában aludtak. Vucovan tudta, hogy szomszédja feleségénél több ezer lei van és ezért éjszaka felkelt, magához vette az asszonyt, Oprea Elenát, talált kétezerhatszáz leit, majd felöltöztött és sietve eltávozott. Az asszony jelentést tett a rendőrségen és Vucovan a temesvári törvényszék elé került, amely két hónapi fogházra ítélte.

— Orvosi hír. Dr. Klein Gyula orvos megérkezett és rendelését a General Holban ucca 38. szám alatt bel- és nőbetegek részére újból megkezdte.

ROOSEVELT a totemoszlopon

A Csendes Óceán partjain élő északnyugati indián törzsek számtalan módon fejezték ki hálájukat Roosevelt elnökkel szemben, Rávéstették mellszobrát a szertartásaikban oly nagy szerepet játszó totemoszlopokra és ez volt az egyetlen eset az indiánok történetében, hogy egy totemre „sápadtarcu” emberi képmása került. Az indián bálványoszlop 65 láb magas és 5 láb átmérőjű cedrusfa törzs mely a Swinamish rezerváción fogja ékesíteni, ahol a Work Progress Administration és a Rehabilitation Service egész szívesen modern bungalowot, sportpályát és egy szórakozási csarnokot épített a rézbőrűeknek. A totemet Charlie Edwards, 83 éves agg indián utmutatásai szerint faragták és Éva Robb indián leány véste fába Roosevelt képmását. A magas totem többi faragványa az egyes indián törzsek történetét ábrázolja.

Időjárás

Továbbra is derült idő. A hőmérséklet kissé emelkedik.

bármilyen
HA NYOMTATVÁNY-ra

volna szüksége, kérjen előbb árajánlatot a

PÁSZTOR EDE

cégtől, amely modernül felszerelt nyomdájával a legkényesebb igényeket is kielégíti.

**Telefonhívásra megbeszélést azonnal ki-
küldjük. Piața Mihai Viteazul 4. Telefon 28-00**

A Semmitőszék elvi jelentőségű döntése egy állampolgársági ügyben

Bukarest, szept. 24. A legfőbb Semmitőszék rendkívül érdekes elvi jelentőségű döntést hozott egy állampolgársági ügyben. A döntés értelmében

a táblák mellett működő felebkezési bizottságok határozatait „res indicata” jelleggel bírnak

és a felebkezési bizottságok által elismert állampolgárságot a minisztérium sem semmizheti meg.

Az eset a következő:

Az igazságügyminisztérium 1935-ben rendeletileg megsemmisítette Abel Suchestov csernovic-megyei lakos állampolgárságát, elrendelte egyidejűleg, hogy Clivești község előjárósága törölje Abel Suchestovot az állampolgárok névjegyzékéből.

A minisztérium rendelete ellen Suchestov közigazgatási pert indított a csernovici táblánál. A tábla előtt a minisztérium jogi képviselője arra hivatkozott, hogy Suchestov nem nyerte el szabályosan az állampolgárságot. Igaz ugyan, hogy

Clivești község előjárósága már 1918-ban megadta az illetőségi jogot Suchestovnak, de — a minisztérium szerint — nem volt 10 évi községi fagsága és így az illetőséget jogtalanul szerezte meg.

Az ítélőtábla azonban megállapította, hogy a törvény szerint állampolgársági jogosultságuk volt mindazoknak, akiknek 1918 december 1-én illetőségük volt, tehát Suchestov állampolgársági joga nem vonható kétségbe. Egyébként az állampolgárságot annak idején a tábla mellett működő felebkezési bizottság — amely elé a prefektúra felebbezése folytán került az ügy — szintén elismerte, tehát az ügy „res indicata” jellegével bír.

A tábla ezen az alapon helyt adott Suchestov keresetének és megsemmisítette a minisztérium állampolgárság-törölő végzését. A minisztérium a tábla határozatát felfolyamodással támadta meg a Semmitőszék előtt. A Semmitőszék tanács kebelében véleménykülönbség merült fel. A

kiegészített tanács azután

szó többséggel elutasította az igazságügyminisztérium semmizési panaszát

és helybenhagyta a csernovici tábla ítéletét.

A fővárosi lapok közlik a törölt állampolgárok tartózkodási engedélyére vonatkozó dekretum kísérő jelentését, mely megállapítja, hogy a bíróságok függetlensége elég garancia az állampolgársági revízió szabályos voltára. Ha tehát valakit jogerősen töröltek, akkor bizonyos, hogy állampolgárságát csalás útján szerezte meg és ahhoz, hogy az országban maradhasson — tartózkodási engedélyt kell kérnie.

Ez a tartózkodási engedély 3 hónapos az 1918 után bejöttéké és 1 éves a korábban letelepedetteknek.

Ítj meg, hogy

tartózkodási engedélyt csak abban az esetben kell kérni, ha a bírósági törölési határozat jogerőre emelkedett,

tehát a törvényszék és a tábla is helybenhagyta.

MARADANDÓ SZAVAK

Az elmúlt vasárnapot, amely főleg az Isten a fény és a ragyogás tág mennyezetét vonta, két ünnepség tette különösen magasztossá.

Márashétiében az ország népe a bensőséges kegyelet érzésével adózott hősi halottaink századokra szóló áldozatkészségének. A fővárosban a román mezőgazda eredményes munkájának megbecsülése és megjutalmazása jegyében folyt le az ünnepség.

Öfelsége II. Károly király, aki mindkét ünnepségen részt vett, személyes megjelenésével felemelő bizonyosságát nyújtotta a múlt és a jelen, az országot védő fegyver és a nemzet örökségét termékenyítő tevékeny eke közötti megbonthatatlan köteleknek.

Milyen beszédesebb jelkép lehetett volna nyújtani a nemzetközi zarájk és pillanataiban a halottait sohasem felejtő román sziv melegségének és a román kar építő erejének, amely a békeidőben a buzasze meit aranykalásszá változtatja át, háborúban pedig a nemzet védelem acélfalát emeli.

— Nem a gyász érzésével jöttünk ide — emelte ki Öfelsége beszédében — ahogy a megszokott halottakhoz szokás menni, hanem emelkedett derűs lélekkel, azokra gondolva, akiknek áldozatkészsége élő és örök példaként kell szolgálgjon az ország minden népe számára. Erőteljes érzés hatja át szívünket, olyan érzés, amely a világnak mai aggodalommal telt napjaiban még hatalmasabbá válik és amelynek arra kell bennünket készítenie, hogy megújulásunk még mélyebb legyen s még komolyabban és nagyobb buzgalommal gondoljunk a holnapi napra.

A kitüntetett mezőgazda, megjutalmazása alkalmával, Öfelsége II. Károly király kifejtette a mezőgazdasági erőfeszítések rendkívüli jelentőségét:

— Itt nem csupán valamenynyünk hasznára szolgáló harcról van szó. Az egész világot átfogó gazdasági harc ez s ugyanakkor a nemzeti tekintély harca.

Csődöt kértek egy bucuresti bankház ellen

Bucuresti, szept. 24. A bucurestii Dichiu-bankház ellen 40 millió lej váltótartozás ki nem fizetése miatt csődöt kértek. A bankház a konverziós törvény kedvezményeire hivatkozott és a kérelem elutasítását kérte. Az ilfovi törvényszék a tárgyalást ítélethirdetés céljából elhalasztotta.

A gyermekrabló Ketty szökése

A veszedelmes ka andornő elaltatta az őrizetére kirendelt rendőrségi közeget és kiszökött a kórházból

Iasiban néhány héttel ezelőtt a rendőrség veszedelmes gyermekrablónőt tartóztatott le, akit a bűnözők világában Ketty néven ismertek. A nyomozás folyamán megállapították, hogy az utóbbi években az összes gyermekeltűnések Ketty nevéhez fűződtek, aki a jelek szerint nemzetközi gyermekrabló társaság tagja volt. Az asszony a vizsgálat folyamán úgy viselkedett, hogy kórházba

utalták, elmebeli állapotának felülvizsgálása céljából.

Kettyt Iasiban a Sft. Spiridon kórház női osztályán helyezték el és a rendőrség egyik női ügynöke állott őrt ágya mellett. Tegnap Ketty cigarettaval kínálta meg női őrzőjét, aki a cigaretta elszívása után mély álomba merült. A cigaretta ugyanis narkotikumot tartalmazott. Utána Ketty felöltözött a női detektiv ruhájába és

kiosont a kórházból, amelynek kapuja előtt gépkocsi várakozott rá.

Alig értesült a rendőrség Ketty szökéséről, máris jelentették, hogy a Pacurariu uca egyik házából elraboltak egy Popovici Nicolae nevű kilenc éves kisfiút. Ez már valószínűleg az ördögös Ketty műve volt, aki után a rendőrség nagy felkészültséggel nyomoz.

Anglia fél -- a győzelemtől

Tudor Andreiescu, a Lumea Românească külpolitikai szerkesztője írja ezeket az élelméjű sorokat.

Hogy mik az isteni jogu kancellár újabb követelései — rövidesen megtudjuk. Addig is a közvélemény tökéletesen táncstalanul áll Anglia újabb meghátrálásával szemben. — Vajjon — kérdik az emberek — Anglia olyan gyengének érzi magát, hogy inkább megalázkodik Németország előtt, mint sem hogy felvegye a keztyűt?

Vajjon olyan erős-e Németország, hogy az angol-francia blokknak, amelyet Oroszország az Egyesült Államok, Közép-európa és a Balkán államai támogatnak, — nem marad más hátra, mint a meghátrálás? Vajjon attól fél-e Anglia, hogy alul marad a Németországgal való háborúban, alul maradt most, mikor az erőviszonyok — a versaillesi szerződés katonai és gazdasági záradékai folytán — háromszor olyan kedvezőek reá nézve, mint 1914-ben. Badarság...

Anglia, helyesebben a kon-

servatív kormány nem attól fél, hogy vereséget szenved a diktátorok szövetségétől, hanem épp ellenkezőleg, hogy leverti őket. A demokratikus hatalmak győzelme a „tengely” és szövetségesei ellen viselt háborúban — kétségtelen és Chamberlain tudja ezt. Ez a győzelem azonban a fasizmus bukása vezetne Európában és életre hívná azt az igazi demokráciát, amely 1914-ben nem tudott megszületni. Ez a győzelem felébresztené a tömegek szabadságvágyát és új lendületet adna a népek haladó törekvéseinek. Ez a győzelem lerombolná azokat a korlátokat, amelyek mögött a City bankárai és a manchesteri nagyiparosok oly jól érzik magukat. Igen, Anglia fél — a győzelemtől.

PETŐFI EMINESCU

(1823 - 1849) (1850 - 1889)

A nagyváradi szervezett murkásság f. évi október 15-én este fél 9-kor a Mária királyné színházban ünnepélyt rendez a két halhatatlan költő emlékezetére.

A költő áldás, mert érezni tanít, s mert az érzéseken keresztül nemcsak a szíveket nyitja meg a jó és a szép befogadására, hanem kinyitja a szemeket is jóra, helyesre és szépre. Az a költő, aki a népmegszélesebb rétegeihez tud eljutni, hatásában és jelentőségében szinte felmérhetetlen. Korszakokat mozgat és új korszakokat indít utnak. Az igazi költőktől elindított új korszakok pedig mindig a haladás korszakai voltak, az emberiség fejlődésének az ügyét szolgálták.

Az emberiség igazi nagy hősei, a tudósok és feltalálók szaporítják az ember megélhetési lehetőségeit és könnyebbé teszik a természettel és a mostoha életkörülményekkel folytatott szakadatlan harcot, az írók és művészek pedig az ember gondolkodásmódját, lelki és érzelmi világát fejlesztik. — Mindkét tevékenység egyformán fontos, sőt egyformán nélkülözhetetlen.

Az emberiség hőse, dicsőséges alakja mindenki lehet, akiben tiszta és becsületes szív, hit, felkészültség és akarat lakik.

Petőfi Sándor ilyen jellemű csillogó alakja a magyar történelemnek.

A szabadság költője és katonája volt Petőfi s ezért nagyon-nagyon időszerű, hogy éppen most, a mai időkben olvassuk és megemlékezzünk róla, amikor új rabszolgaság felé ketrgetik az emberiséget.

Petőfi a világszabadság harcosa volt, eszméi tehát ma is eleven erővel hatnak és éppen olyan szükségesek, mint voltak abban az időben, amikor ő élt és meg is halt értük a Segesvár melletti csataterén.

Már 1844-ben áldást esd hájára a „Honfi dalban” glóriát fon a remzetnek s ostort a szájhősöknek, a hű és önző magyar ifjaknak, a felfuvalkodott politikusoknak. sir és átkozódik — a majtényi síkon — írja Halász Gyula — s ébresztgeti az alvó nemzetet.

A nemzeti szabadság és a népszabadság Petőfit idáig is hevitette, de hazája sorsán túl a népért, az emberiség szabadságáért is megzendül már a lantja, a henyélő, dölyfös nemes gunyt és haragot szikráztat lelkéből, már véres napokról álmodik, melyek a világot rombadöntik, lelkén villámok cikáznak keresztül a szabadságért.

Költészete javarésztét azonban 1848-ig ismerelmi költeményei, bölcselkedő ötletei, mámoros hangvételű leírásai és életképei alkotják. Ezentúl lelkét is, líráját is mindinkább a magyar szabadság és világszabadság forró ellenállhatatlan

vágya tölti be.

Mikor Petőfi kiforrott lelkét és életét a szabadság oltárán feláldozta, akkor született a románság szellemiségét sokban előrelendítő ragyogó egyénisége, Mihail Eminescu. A ma idejében ő a legnagyobb költője a románságnak.

Mint minden nagy szellemiségnek, kalandos hajlamai vannak. Tanulmányait félbeszakítva, színházi sugóként zarándokol egyik helyről a másikra. Vándorlásai közben alkalma volt megismerni a román népet „Dela Nistru până la Tisa” és híres „Doina”-jában mintegy megjósolja az összes románok egyesülését.

Igaz, nem volt forradalmára a maga korának, de nagy tehetsége és a román nép iránti szeretete minden sor írásában megnyilatkozik.

Első irodalmi tevékenységét Josif Vulcan-nak (Nagyváradi)

„Familia” című szépirodalmi lapjában kezdte. Ez a keret szűkrek bizonyult kristálytisztá költészetének és kiemelkedik az irodalmi vezérek közé és híressé válik „Convorbiri literare”-ben megjelenő verseivel.

Hatalmas írói karriert fut be. Magára vonja több nagy írónak figyelmét és megbecsülését. S mint alapos ismerője a régi román irodalmi nyelvnek, teremtő génuszával képes volt egy olyan nyelven írni, amely utmutatója lett az utána jövő nemzedékek íróitáborának.

A ma sötét történetében fátylaként fog hatni a megemlékezése a tegnap történelmének fenti két legendásírú alakjáról s bátor utmutató példaként fog hatni a nemzetek békés együttműködésének sikeres megvalósításához, szemben az egymás ellen uszító sötét számítással dolgozó hamis hatalmakkal.

F. I.

„Elmebetegek Hivatalos Lapja”

Newyork, szept. 24. — Az Egyesült Államokban az elmúlt napokban jelent meg az első száma annak a félhavi folyóiratnak, amelyet egykori elmebetegek szerkesztenek. A folyóiratot Illionis államban nyomják és az Egyesült Államok meggyógyult elmebetegeinek hivatalos lapja. — A különös sajtóorgánium politikai, gazdasági és filozófiai kérdésekről közöl cikkeket, anélkül azonban, hogy ezek a cikkek épelméjük előzetes cenzuráján átmennének. A folyóirat címe: „Az elveszettek és az újból megtaláltak”. Az amerikai közvélemény az új folyóirat megjelenését nagy érdeklődéssel fogadta.

IPAROS UJSÁG**Egy dudás két csárdában**

Az iparoshírek között a férfi szabó ipárosoknak szóló felhívásra lettem figyelmes, mely egy férfiszabó szindikátus megalkotására hívja fel a szabóiparosokat. Én úgy tudom, hogy ebben a városban létezik egy férfiszabó iparos szindikátus, mely elég nagy taglétszámmal rendelkezik. Ezen szindikátusnak megvan a tagok által választott vezetősége. Sem a tagoktól nem hallottam, sem pedig egyetlen lapban sem olvastam, hogy az a vezetőség lemondott volna, vagy eselleges disszidensek akadtak volna, kik nem voltak megelégedve a vezetőség munkájával.

Épp ezen megfigyelések folytán furcsa színben tűnik fel ezen hír egy új szindikátus felállítására. Régen azt mondták, két dudás nem fér el egy csárdában, ma más a helyzet, egy dudás akar két csárdában működni egyszerre, avval a változatossággal, hogy az egyikben dudál, a másikban tálcázik. Mi van itt, mi akar ez lenni? Lehet, hogy egyéni ambíciók nem találnak teljes kielégülést a kapott munkakörben és ezért próbálkoznak más vizeken evezni, mint amit az iparos érdek megkíván. Először is el kellene végezni azt a munkát, amit magukra vállaltak.

Az országos szabóiparos kongresszus hagyott hátra elég munkát, ami még mai napig sincs egészen befejezve, tehát tessék előbb a megkezdett munkát elvégezni s azután foghatunk újabbra. Menjen el minden szabóiparos erre a meghirdetett gyűlésre s nézzen szembe azon egyénekkel, kik azt hirdetik, hogy már egy „hivatalosan is elismert szindikátus” alakítsanak. Egy fontos, hogy ne előre elkészített vezetőséget válasszanak maguknak, hanem olyan vezetőséget, mely a szabóiparosok teljes bizalmát élvezi.

W. P.

Az otthon bizottság felhívása

Az iparosság szellemi fejlődésének első alapfeltétele a szervezethez szükséges felismerése és ennek tudatában minden céja arra kell irányuljon, hogy úgy szakmai, mint általános ismereteit fejlessze. A Kisipari Liga otthon bizottsága a mai igényeknek megfelelően rendszeresíteni akarja az iparosság szakmai és kulturális fejlődését. Ezért programot dolgozott ki, hogy rövid időn belül előadásokat és szaktanfolyamokat rendez az iparosság fejlődése érdekében, arra hivatott előadókkal kívánja fevenni a tárgyalásokat, hogy munkaprogramját az iparosság idejének megfelelően beosztassa. Bizonyos, hogy Nagyvárad iparosai ezen előadásokon megjelenésével tanujelét adja, hogy a kultúra fejlődésével lépést kíván tartani.

A váradai „Építőiparosok Szövetségének” hírei

A bádigos és vízvezeték szerelő szindikátus f. hó 28-án, szerdán este 7 órakor a Szövetség Sas-palota I. emeletén levő helyiségében taggyűlést tart.

Az építésszek és mérnökök a szokásos heti értekezletüket f. hó 29-én, csütörtökön este 7 órakor tartják. Elnökség.

A házbizottság f. hó 30-án, pénteken este 7 órai kezdettel ülést tart, melyre a tagok okvetlen megjelenését kéri a Vezetőség.

Szüreti mulatság. Az Építőiparosok Szövetségének házbizottsága lázas buzgalommal készíti elő az október 1-én este 9 órakor, a Katolikus Legényegylet Str. Alexandri No. 13 alatti összes helyiségeiben és kerthelyiségeiben tartandó szüreti mulatságot. Ez a mulatság kimagasló eseménye lesz Nagyvárad iparostársadalmának. A műsort Losonczy Gá-

bor készíti elő. Jegyek kaphatók az Építőiparosok Szövetségének irodájában. Sas-palota, I. emelet.

Az asztalos szindikátus közleménye. Tisztelettel értesítjük iparostársainkat, hogy a legközelebbi taggyűlést a szövetség fogja összehívni és ott igen fontos dolgok lesznek gazdasági ügyeinkre nézve tárgyalva. Vezetőség.

A Kisiparos Liga hírei

A kisiparos liga otthon bizottsága f. hó 25-én, vasárnap délelőtti otthonbizottsági ülést tart.

A sajtóbizottság felkéri az összes iparos szindikátusokat, hogy híreiket legkésőbb minden szerda estig a Kisiparos Liga titkárságánál leadni szíveskedjék. A Kisiparos Liga sajtóbizottsága.

A Kisiparos Liga — Str. Avram Iancu 13 — könyvtári órái minden este 6—8-ig, vasárnap és ünnepnapokon 10—1-ig.

Fiatal egyetemi hallgató és parasztleány tragikus szerelme

A dusgazdag Knezevics Tatjana miatt megmérgezte magát az elhagyott parasztleány

Belgrád, szept. 24. A jugoszláv főváros előkelő társadalmi körében megdöbbenéssel tárgyalják Knezevics Milán kereskedő leányának szerelmi botrányát, amely a tegnapi nappal kezdődően már a hatóságokat is foglalkoztatta.

Az egész Jugoszláviában ismert, dusgazdag kereskedőnek tizenkilencéves Tatjana nevű leánya a múlt évben az egyik nyaralóhelyen megismerkedett egy Radovanovics nevű parasztleánnyal. A fiatalember eleinte csak távolból csodálta a szép, feketehaju Knezevics Tatjanát, aki az elegáns nyaralóhely társaságainak központjában állott s a nagy szálloda halljában estéről-estére a jazz ritmusára táncolt.

A szülők harca

A 22 éves parasztleány végül mégis módot talált arra, hogy megismerkedjen a gazdag kereskedő leányával, aki egyébként a belgrádi egyetem orvosi fakultásának elsőéves hallgatója. A rendkívül eleven leány, szakítva a társadalmi konvenciókkal, ettől az időtől kezdve úgyszólván minden idejét a jömegjelenésű és már polgáriasan öltözködő Radovanovics Miográddal töltötte, ami érthető feltűnést keltett a nyaralóhelyen, ahol eddig csak

a legelőkelőbb autós gavalérok udvaroltak a szép Knezevics Tatjánának.

Csakhamar a szülők is értesültek erről a különös barátságról, azonban — ismerve a leányuk makacs természetét — nem akartak erőszakosan beavatkozni a dologba és megvárták, amíg Tatjana hazatér a nyaralásból és elfelejti a könnyű nyári kalandot... A fiatal leány a nyár végével vissza is tért Belgrádba, hogy folytassa egyetemi tanulmányait, de kiderül, hogy tanulmányai közben is állandóan levelezett a parasztleánnyal és a fiatalember szerelmesleveleire azzal válaszolt, hogy ha befejezi a tanévet, visszautazik a nyaralóhelyre és „minden akadályon keresztül házasságot fognak kötni.”

Most már a szülők is eléryesebb beavatkozásra szánták el magukat és értesülve leányuk tervéről, figyelmeztették Tatjanát, hogy semmi körülmények között nem egyezzen bele a házasságba, sőt minden eszközt felhasználjanak annak megakadályozására, hogy a parasztleány felesége legyen.

A második nyaralásból vissza térvé, Tatjana szülei elé állt és kijelentette, hogy minden kö-

rülmények között Miograd felésege lesz! Knezevics Milán, az apa, erre azzal válaszolt, hogy ha leánya csakugyan meg akarja valósítani a tervét, úgy a rendőrséget is kénytelen lesz igénybe venni.

Erőszakos leányszöktetés

Nem sokkal e beszélgetés után Knezevics Tatjana eltűnt szüleinek elegáns belgrádi villájából. Az apa azonnal feljelentést tett a rendőrségen és valóságos

hajtóvadászat indult meg a megszökött egyetemi hallgató után,

akit néhány nap múlva meg is találtak Radovanovics Miográddal együtt, az egyik dalmáciai kis nyaraló szállodájában. Tatjanát hatósági közbelépéssel visszavitték szüleihez, a parasztleány ellen pedig erőszakos leányszöktetés címén indult meg az eljárás.

Ez a fordulat, de talán egyéb körülmények is, meglepő változást idéztek elő a leányban. Mikor ugyanis Miograd né-

hány napi őrizet után kiszabadult a rendőrségi fogásból és felkereste szerelmét, Knezevics Tatjana már nem akart tudni a parasztleánnyal...

A fiatal leány, hogy a további találkozást elkerülje, anyjával együtt Vrnjacska Branára utazott, ahol az egyik legelőkelőbb szállodában béreltek szobát.

Egy hét múltán azonban itt is megjelent a parasztleány és térdreborulva könyörgött a leánynak, hogy legyen a felesége.

A szép egyetemi hallgató gúnyosan kijelentette, hogy: a nyári szerelemnek vége és kérelesen Radovanovics Miograd egy magához illő parasztleányt

A fiatal parasztleányt úgy látszik egyszerre kijózanította a leány viselkedése; végképp elkieseredve hazautazott falujába, ahol tegnap este megmérgezte magát. Rendkívül súlyos állapotban szállították a kraljevoi kórházba.

Az új betegsegélyző törvény szerint eltörlik a munkaadók első heti táppénzkötelezettségét

Az ország munkás, iparos, magánalkalmazott társadalmi feszült érdeklődéssel tekint a betegsegélyző törvény módosítása elé. Mint ismeretes, a központi betegsegélyző pénztár kiküldött bizottsága most tárgyal az új törvényről, de eddig nem sok részlet került nyilvánosságra. A félhivatalos „România” most érdekes cikkben ismerteti a tervezett újításokat. A cikket az alábbiakban adjuk:

„Ralea munkaügyi miniszter jelenleg a betegsegélyző törvény módosításán dolgozik. A törvénytervezet több érdekes változtatást fog jelenteni.

Elsősorban végrehajják a munkások aggrorra való nyugdíjazását. Eddig a nyugdíj összege nem volt több 500 leinél. Az új rendszer szerint a nyugdíjat 65 éves kortól kezdve folyósítják — akár dolgozik még a munkás, akár nem.

A törvény előkészítői megvitatták és arra a meggyőződésre jutottak, hogy teljesíteni kell a munkaadók egy régi kívánságát. Ezek szerint eltörlik azt a rendelkezést, amely szerint a betegség első 7 napján a munkaadó folyósította a munkás fizetését. Az új törvény alapján, az első hét napi táppénz a betegsegélyzőt fogja terhelni.

Az Iparosok Országos Szövetsége (Ugir) memorandumot terjesztett be, amelyben kérték, hogy az 1.20 százalékos illeték csak a betegsegélyzőre kötelezett alkalmazottak és ne az összes alkalmazottak után legyen fizetendő. A ké-

rest tanulmányozás tárgyává tette a törvénytervezet készítő bizottság.

A törvényben szigorú intézkedéseket léptetnek életbe betegsegélyző bélyegek felragasztásának elmulasztása ellen. Emiatt ugyanis 11 millió deficit mutatkozott.

Gondoskodnak a betegsegélyzői tisztviselők tökéletes szervezetségéről. Tekintve, hogy a tisztviselők állandó kapcsolatban vannak a betegekkel, maguk is ki vannak téve a megbetegedés veszélyének. Ezek nem egy alkalommal idegen orvosoknál kerestek gyógyulást. Az új törvény előnyös intézkedéseket léptet életbe. Gondoskodni kívánnak a betegsegélyző tisztviselők szelektálásáról is.

Jelenleg nincs semmi intéz-

kedés a betegségek megelőzésére. A jövőben preventív módszereket fognak alkalmazni. Szoros együttműködés lesz a betegsegélyző és a kórházak között. Így elkerülhető lesz az a látvány, hogy olyankor, mikor a betegsegélyző kórházai nem tudják felvenni a beteget, napokig kórházról kórházra szállítsák a beteget, ha a magánkórházak — valamilyen okból — szintén visszautasítják a beteg felvételét.

Az új törvény ki akarja terjeszteni a betegsegélyző intézményét a mezőgazdasági munkásokra is. És szó van más foglalkozási ágak — mint a sofőrök stb. — bevonásáról is. A törvényelőkészítő bizottság még alaposan át fogja tanulmányozni ezeket a kérdéseket.

A nők a haza szolgálatában

A román nők mozgósításának a törvénybe iktatásával ismét napirendre került a nők jogainak és kötelezségeinek sokat vitatott problémája. Az angolszász népeknél a nők jogait már régóta nem vonják kétségbe. Bebizonyosodott, hogy a nők a férfi mellett képesek állni, nemcsak könnyű dolgokban, hanem a fizikai erő kifejtését kívánó legnehezebb mesterségeknél is. Angliában és Amerikában például női soffőrök, repülők és rendőrök is vannak. A spanyol fronton és a kínai-japán háborúban pedig a nők vitézül harcoltak és hősiességükben felülmúltak a férfiakat.

Itt a nők mozgósításának törvénybe iktatásával nem gondoltak a nők azonnali csatorba állítására. Erre való a népes és jól kiképzett hadsereg. De a belső munkálatoknál számos hely van, ahol a nők kitűnően helyettesíthetik a férfiakat és így szaporíthatják a frontharcosok számát.

Egész biztos, hogy a román nők éppen úgy teljesíteni fogják hivatásukat mint nagyszerű öseik: Stefan cel Mare édes anyja, Despira asszony és Chiájna asszony és a többiek példája, ami reményt nyújt arra, hogy bizni lehessen a román nők áldozatkészségében

Nem alkoholféregzés, hanem gyilkosság áldozata lett a gyimesfelsőlóki legény

Csíksereda, szept. 24. Meg-
rúguk már, hogy Szóts Antal
András huszonnégyéves gyimes
felsőlóki legényt — Kristály
György csürebén — egy reggel
halva találták. — Annakidején
azt hitték, hogy alkoholféreg-
zés áldozatául esett a legény,
mert előző este alaposan berú-
gott. A megejtett boncolás al-
kalmával azonban megállapi-

tották, hogy halálát erős ütés-
től származó májsérülés okozta.
A vizsgálat során most megál-
lapították, hogy a legény a
kocsmában összeszólalkozott
Kelemen Béla huszonnégyéves
legénnyel s pofon is ütötte. —
Kelemen elment a kocsmából
és néhány perc múlva József,
névű tizenhétéves öccsével
Kristály György csüre mögé
elbújva várták a hazafelé tartó

Szóts Andrást. Súlyosan meg-
verték és összerugdosták, majd
eltűntek a sötétségben, de nem
tudtak arról, hogy az ütlege-
léssel megölték a beteges Szóts
Andrást. Később az arra járó
szomszédok találták meg a föl-
dőnfekvő legényt s mivel azt
hitték, hogy részeg, betették a
csürebé, hogy aludja ki magát.
A Kelemen testvérek ellen meg
indították az eljárást.

APRÓHIRDETÉSEK

Előfizetési díj havonta 40 lei — Megjelenik mindennap

POSTA

Felcséggül venném azt a 26 év
nél nem idősebb leányt, kinek
100.000 lei hozománya van. Tel-
jes című levelet Kertész jelíge-
re a kiadóba. 3982

Iskolás gyermekek részére
Gál Zoltán-féle Román—ma-
gyar és Magyar—román kézi-
szótár egy kötetben 25 leiert
kapható a Pásztor Ede papir-
és írószervezetben, Piaja Mihai
Viteazul 4.

ALLÁS

Keresek elsőjére jó bizonyít-
vánnyal állandó helyre perfekt
főző tudó mindenek szakács-
né. Cím a kiadóban. 3961

Jómegjelenésű csakis intelli-
gens hölgyeket és urakat szép
keresethez juttatunk ügynöki
teendőik elvégzésével. Cím a ki-
adóban. 3446.

Kiszolgáló és tanuló lány fel-
vétetik Pfaff cégnél Sas-pas-
sage. 3926

Irodai munkaerőt, fiatal, ro-
mán-német levelezőt (esetleg
nőt) felvesz vállalat. Ajánlatot
Szerény jelíge a kiadóba.
3960.

Gyakorlott diótörőket azon-
nali belépésre felveszek. Klein
str. Carol Rimler 21. 3959

Ujságárusokat jó keresettel
egész napi elfoglaltsággal fel-
veszünk. Jelentkezni a kiadói-
vatalban.

Gyermektelen házastérpár
felvétetik. Jelentkezni vasár-
nap 8—10 és 4—6 között. Alea
Principesa Elena 14. 3973

Diótörő munkáslányok állan-
dó munkára jelentkezzenek.
Fehér diótörőde, str. Avram
Jancu 5. I. em. 3949

TEL-ELADÁS

Egy motorhajtású tengeri
daráló eladó. Str. Wilson 25
3920.

Egy kis hold szőlő eladó. Ér-
deklődni Kolozsvári Sándor, Ca-
lea Calugareanu 34. 3980

Eladó egy hold föld, szőlővel
házzal — s fél hold föld. Calea
Munilor 54. Szabó. 3979

Kitűnő minőségű bányai liszt-
et, nagyszerű kávét, marfulát
mazsolát mézet asztali bort leg
olcsóbban vásárolhat Balázsnál
Str. Alexandri 34. 3926

Eladók fajtisza német vizsla
kölykök. Str. Vasile Carlova 4.
3981

Egy ház eladó, 20 ezer leiert
Coloria Demetrovics, Marton
Manó utca 43. 3978

Egy kézi hajtású tengerida-
ráló „Kühne” gyártmány eladó
Str. Franceză 12. 2419

Autorizált liszt és olaj várn-
malom sürgősen eladó vagy
motor beállításért bérbeadó. —
Keresünk megvételre 50 HP.
üzemképes motort, lehetőleg
fekvőrendszerűt. — Eladó egy
nagyobb és egy kisebb eszter-
gapad. Kállay Oradea, Rátul
SeSleusului, Str. 5. No. 4. 3977

KÜLÖNFELE

Multat, jelent, jövőt mon-
dok 20 leiert és bármilyen ba-
jában segíteni tudok. Str.
Moldova 58-a. Oradea. 3141

Iskolás gyermekek részére
Gál Zoltán-féle Román—ma-
gyar és Magyar—román kézi-
szótár egy kötetben 25 leiert
kapható a Pásztor Ede papir-
és írószervezetben, Piaja Mihai
Viteazul 4.

Az iskola -- a tanulása

Dascovici professzor, a rem-
zetnevelésügyi minisztérium ve-
zérlőjére a rádióban az isko-
láknak a politikai befolyás alól
való felszabadításáról beszélt,
amely anarhizálódással fenye-
gette az egész állami életet. A
tanügy elpolitizálódása, számos
előny nyújtásával és igazság-
talanságával általános elégedet-
lenséget teremtett a tanári
karban.

Ezért tiltották meg a taná-
roknak és tanulóknak egyaránt
a politizálást. A régi politikai
eszmékbe zavarodott tanügyi
személyzetet lecserélték. Meg-
határozták a kinevezések, elő-
léptetések szabályait és politi-
kai szempontok helyett a méltá-
nyosság lépett előtérbe. Az
inspektorok legnagyobb részét
olyan professzorokkal cserél-
ték fel, akiket a politika még
nem mészelyezett meg.

Igazságosan intézték el a po-
litikai bosszúból elhelyezett ta-
nítók ügyét. Most első ízben
történt meg, hogy az áthelye-
zéseket szabályosan megindó-
kolták. Ezért nem is volt rek-
lamáció.

A politikai érdemek helyett
a tanügyi érdemeket veszik tek-
intetbe. A kinevezések mé-
diák alapján történnek.

A tanügyi felügyelőket ver-
seny alapján nevezzik ki. A po-
litikai pártok idején ilyen ál-

lásokkal politikai érdemeket
háláltak meg.

Elképzelhető, hogy milyen
anarhiát és erkölcsi zűllést
eredményezett az ilyen eljárás.

Naposoldal

A fiatal ujságíró Londonban
megvakarta fületővét és elha-
tározta, hogy szenzációs ripor-
tot hoz G. B. Shawtól. A jó
őreg G. B. S. egy-egy mondása
mindig nagy vihart kelt, így
tehát az ujságíró „biztosra
ment.” Miközben bérautón
Shaw lakása felé robogott, a
feladandó kérdéseken törte a
fejét. Milyen szenzációt lehetne
kicsikarni az „őregtől”? De
gondolkodásra nem sok idő
maradt és már ott is állt a
szikár öregúr előtt, aki vizsgá-
lódva nézte a fiatal, törekvő
ujságíró.

— Mr. Shaw — kezdte a be-
szélgetést az ujságíró. — Ön
bizonyára iudatában van ma-
gas korának. Kérem válaszol-
jon lapom részére: elkészítet-
te-e már végrendeletét és ha
igen kire hagyja mintegy 200
ezer fontra becsült vagyonát?
G. B. S. sokféle kérdéshez

Rádió műsor

VASÁRNAP

Bukarest. 7.30 Ritmikus tor-
na, rádióhíradó, reggeli hang-
verseny, háztartási, orvosi ta-
rások. 9.55 Istentisztelet köz-
vetítése. 13.15 Híreknek adása.
13.25 A Prodescu-zenekar hang-
versenyének közvetítése. A
hangverseny szünetében körül-
belül 14.15 Hírek. Mald: a Pro-
descu zenekar hangversenyé-
nek folytatása. 19 Időszerű
anyag. 19.17 Katonazene. 19.38
Sport híreknek közlése. 20 Beet-
hoven: Hegedű- és zenekari
verseny. 21 A hét hangjai
21.15 A Rádiózenekar hangver-
senyének közvetítése, Stoescu
tenor közreműködésével. 22 Hi-
rek közvetítése. 23 Sport hírek-
nek adása. 23.15 Táncklezetek
közvetítése. Majd: Hírek közve-
títése külföldre németül s fran-
ciául. Utána: Közlemények.

Budapest I. 10 Görög kato-
likus istentisztelet. A szentbe-
szédet mondja Balogh Bálint.
10.45 Hírek. 11—11.55 Refor-
mátus istentisztelet. Prédikál:
Béky Zoltán. 12—13.15 Egy-
házi ének és szentbeszéd a Szt.
Domkos-rendi templomból. A
szentbeszédet P. Badalik Ber-
talan O. Pr. tartományfőnök
mondja. 13.20 Pontos időjelzés.
13.30 Operaházi Zenekar. 14.05
Világhíradó. 15 Hangklezetek.
16 Gozdáknak. 16.45 „A sok-
gyermekes szegény magyar
anyák országos Szent István
fiúotthora kiházasítási ünnepe-
ről közvetítés”. 17.30 Kétzon-
gorás műsor. 18.15 „A leggya-
koribb ofgbetegségek”. Előadás.
18.45 Cigányzene. 19.20 A rá-
dió szalonzenekara. 20 „A fel-
vidéki magyarság”. Előadás.
20.30 Énekszámok. 21 Sport-
eredmények. 21.10 „Texasi va-
káció”. Hargiták. 23.05 Hírek.
23.25 Jazz. 24.25 Hangklezetek.
1.05 Hírek.

szokott hozzá és ezúttal sem
vágott meglepett arcot a külö-
nös érdeklődés hallatára. Né-
hányszor végigsimított jólis-
mert szakállán és válaszolt:

— A halálom biztos dátu-
mát még egyelőre nem közöl-
hetem; sajnos, azt sem tudom,
hogy addigra mennyi vagyono-
m marad? Egy biztos azon-
ban: a pénzem tekintélyes ré-
szét mátlól kezdve, az angol
ifjúság tapintatosságának fej-
lesztésére és modorának meg-
javítására ajánlom fel. Bá be-
vallom — fűzte hozzá kissé
elgondolkodva — hogy szinte
elképzelhetetlen még előttem,
hogy miként lesz ez a legcél-
vezetőbb.

Veszek

Ócska ólmo

Cím a kiadóban

NYOMATOTT PÁSZTOR EDE

CÉGNEI ORADEA

PIATA MIHAI VITEAZUL 4